

KATEDRA ÚSTAVNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA
FAKULTA PRÁVNICKÁ ZČU V PLZNI

Diplomová práce

Práva dětí v soudním řízení. Srovnávací pohled.

Barbora Martinová

(vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Renáta Vokrojová)

Posudek oponenta práce

Úvod

Diplomantka Barbora Martinová předložila k posouzení diplomovou práci na téma *Práva dětí v soudním řízení. Srovnávací pohled*. Jedná se o jeden z jejích zatím nejrozsáhlejších písemných počinů v rámci studia oboru právo na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Formální stránka práce

Předložená diplomová práce je zpracována v rozsahu 83 stran čistého textu a člení se do 6 kapitol, které jsou doplněny o závěr a shrnutí celé práce, anglické resumé a seznam použité literatury. Ze seznamu použité literatury zjišťujeme, že diplomantka vycházela jak z prací českého původu, tak z prací, které mají svůj původ v zahraničí. Autorka korektním způsobem pracovala s citační technikou, v práci nalezneme celkem 246 poznámek pod čarou, což odpovídá až nadstandardnímu využití zdrojů. Celá práce má velmi kvalitní odbornou i literární úroveň a je, až na výjimky, prostá gramatických i stylistických chyb, což svědčí o pečlivé závěrečné redakci.

Lze tedy uzavřít, že po formální stránce práce splňuje všechna kritéria kladená na tento typ studijního výstupu. Je tedy plně způsobilá pro obhajobu.

Obsahová stránka práce

Práce je systematicky rozčleněna do 6 kapitol. Jednotlivé kapitoly jsou dále logicky členěny na subkapitoly. Práce je doplněna o závěr, který je především krátkou rekapitulací předcházejících kapitol a dále shrnutím, které nám ve stručnosti popisuje předmětnou práci. Práce obsahuje dále jednostránkové shrnutí v české a anglické mutaci.

V úvodu diplomantka nastiňuje důvody, pro které získala právní úprava práv dítěte aktivnější postavení a krátce specifikuje postavení dětí ve společnosti. Dále uvádí, na jaká témata se bude práce zaměřovat, konkrétně tedy na mezinárodní a evropské zakotvení procesních práv dětí, její promítnutí do české právní úpravy a následná komparace. Do práce je zahrnuto také právo dětí v soudním řízení občanskoprávním i trestněprávním. V úvodu je dále naznačen obsah jednotlivých kapitol. Diplomantka si vytyčuje cíl své práce, což je především přehledně analyzovat mezinárodněprávní dokumenty, jež se zabývají procesním právem dítěte a jejich dopady na tuzemskou právní úpravu. Cíle práce jsou podpořeny seznamem otázek, na které chce autorka najít odpověď.

Druhá kapitola se zabývá vymezením základních pojmů, zejména pojmem „dítě“ a „nezletilý“, kdy uvádí, že pojem „nezletilý“ je užíván hlavně v českém právu, kdežto pojem „dítě“ je užíván mezinárodním právem. Autorka nezapomíná na pojem mladistvý, který je užíván převážně v trestním řízení. V kapitole jsou dále řešeny pojmy „svěprávnost“, „zletilost“, „vyspělost“, „věková hranice“ a „procesní způsobilost“. Pojmy jsou vysvětlovány v jednotlivých subkapitolách.

Třetí kapitola se vztahuje k zastoupení nezletilého v soudním řízení a zaměřuje se hlavně na všeobecná ustanovení o zastoupení nezletilého vyplývající z občanského práva, dále na opatrovnictví, zákonného zástupce, orgán sociálně-právní ochrany dětí a advokáta.

Předmětem čtvrté kapitoly je mezinárodní úprava práv dětí v soudním řízení, která vyplývá z mezinárodních úmluv. Autorkou je konkrétně zmiňována a charakterizována Úmluva o právech dítěte, rozbor procesních práv v této úmluvě obsažených, a kromě zásadních článků uvádí také základní zásady, které úmluva obsahuje. V kapitole se diplomantka dále věnuje výboru pro práva dítěte OSN, který kontroluje řádné plnění úmluvy. Další subkapitolou jsou řešena práva dětských obětí a dětských svědků, Evropská úmluva o výkonu práv dětí a její rozbor se zaměřením na procesní práva dítěte. Autorka dále rozebírá justici vstřícnou k dětem a práva dítěte v soudním řízení v rámci evropské unie (konkrétně Listinu základních práv Evropské unie, Nařízení Brusel II bis, to vše podpořeno judikaturou Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva).

Pátá kapitola se zabývá vnitrostátní úpravou práv nezletilých v soudním řízení v České republice, které jsou zakotveny jak v ústavních zákonech, tak v zákonech. Diplomantka zdůrazňuje, že se o speciálních procesních právech dítěte nedozvíme z

Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod, proto se podrobně věnuje zakotvení procesních práv nezletilých v občanském právu, konkrétně v občanském zákoníku, občanském soudním řádě a v zákoně o zvláštních řízeních soudních, přičemž závěrem shrnuje negativa civilních soudních řízení ve vztahu k procesním právům dítěte. Podotýká, že děti svého práva nemusí využít, často mlčí a k záležitostem se nevyjadřují, nedokáží vyjádřit svůj subjektivní názor, který by nebyl ovlivněn. Autorka také upozorňuje na roztržitost tuzemské právní úpravy. Kapitola dále obsahuje subkapitoly zabývající se procesní úpravou práv dítěte v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí, úpravou procesních práv dětí a mladistvých v trestním právu, která je podrobně rozebrána z hlediska zákona o obětech trestných činů a zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Tvrzení autorky plynoucí z výše uvedených subkapitol jsou podpořena pečlivě rozebranou judikaturou Ústavního soudu České republiky.

Konečně v šesté kapitole je tématem porovnání procesní ochrany práv dětí na mezinárodní a vnitrostátní úrovni. Předchozí kapitoly tvořily základ pro možné srovnání právních úprav. Autorka zdůrazňuje, že vůdčím principem je nejlepší zájem dítěte, který musí být zachován ve všech řízeních týkajících se dítěte. Autorka konkrétněji srovnává úmluvu o právech dítěte, Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí, Listinu práv Evropské unie, ze kterých vyplývá přibližně stejná procesní práva dětí. Dále staví do kontrastu Listinu základních práv a svobod, občanský soudní řád, zákon o zvláštních řízeních soudních a občanský zákoník, kdy svá tvrzení prokládá judikaturou ústavního soudu. Práce se v kapitole dále zabývá praxí jednotlivých států EU v souvislosti s procesními právy dítěte, přičemž diplomantka upozorňuje na případné odlišnosti, či metody usnadňující výslech dítěte. Kapitola je proložena tabulkami, které srovnávají soudní řízení členských států EU, jehož účastníky jsou děti. Podrobněji je zhodnocena ochrana procesních práv dětí v praxi v Anglii a v Německu.

V závěru se autorka zamýšlí nad relevantními principy zakotvenými v mezinárodních úmluvách, hodnotí postavení České republiky v rámci zajištění procesních práv dítěte. Lze konstatovat, že diplomantka zvolila správnou výstavbu textu, který logicky navazuje.

Metodologie práce

Diplomantka zvolila, jak sama v úvodu práce uvádí, zejména metodu analytickou a komparativní, a vytvořila tak ucelený pohled srovnávající práva dětí v soudním řízení z několika různých hledisek.

Závěrečné hodnocení

Práce diplomantky Barbory Martinové je zpracována na téma aktuální a permanentně důležité, neboť míra rozvodovosti a transformace tradiční rodiny na primárně vliv právě na postavení dětí nejdříve v rodině později ve společnosti. Práci lze označit za dílo velmi zdařilé, které odpovídá všem kritériím kladeným na tento typ práce. Po stránce obsahové také nelze této práci vytknout žádné zásadní vady, naopak tato diplomová práce je velmi dobře logicky strukturovaná a přehledná a dokládá výborné schopnosti diplomantky v oblasti nakládání se zdroji. Předložená práce demonstruje velký zájem autorky o tuto problematiku.

Hlavním cílem, který si diplomantka v úvodu práce stanovila, bylo přehledně analyzovat mezinárodněprávní dokumenty, jež se zabývají procesními právy dítěte a jejich dopady na tuzemskou právní úpravu. Cíle práce byly podpořeny seznamem otázek, na které chtěla autorka nalézt odpověď. Můžeme bezesporu konstatovat, že tyto cíle diplomové práce byly naplněny. Vzhledem k tomu, že otázka práv dětí v soudním řízení je neustále aktuální, je tato práce pro praxi velice přínosná.

Kvalifikační práce je plně způsobilým podkladem pro obhajobu, ke které tuto práci doporučuji a hodnotím na výbornou.

Otázka k ústní obhajobě:

1. Jaký vliv má menší schopnost dětí vyjádřit svůj subjektivní názor, který by nebyl ovlivněn, na využití jejich práv zpravidla v opatrovnických řízeních?
2. V čem autorka spatřuje roztržičnost tuzemské právní úpravy po přijetí zák. č. 89/2012 Sb.?

V Plzni, dne 22. 4. 2018

doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D., v. r.
oponentka práce